

ODNOS »VISOKOŠOLSKI KNJIŽNIČAR – ŠTUDENT«: KAKO ŠTUDENTJE POZNAJO DELO VISOKOŠOLSKEGA KNJIŽNIČARJA

Mira Vidic
Primož Južnič

Oddano: 20. 1. 2010 – Sprejeto: 7. 4. 2010

Izvirni znanstveni članek
UDK 027.7:37.091.212(043.2)

Izвлеček

Najpogostejši uporabniki visokošolskih knjižnic so študenti, za katere se velikokrat zdi, da nimajo dovolj znanj in spretnosti, da bi se sami znašli v knjižnici. Pri izboljšanju poznavanja storitev, ki jim jih ponuja njihova visokošolska knjižnica, imajo pomembno vlogo visokošolski knjižničarji. Knjižnico študentje večinoma uporabljajo kot prostor za učenje, čakanje na predavanja ali tam iščejo obvezno študijsko literaturo. Pri tem se zastavlja vprašanje, kako dobro poznajo naloge visokošolskih knjižničarjev in kako jih spodbuditi, da bi njihovo delo spoznali bolje ter ugotovili, kaj vse jim kot informacijski strokovnjaki lahko ponudijo. V ta namen smo med študenti Univerze v Ljubljani v decembru 2008 in januarju 2009 izvedli pisno anketo, v kateri je sodelovalo 98 študentov, in ustne intervjuje, v katerih je sodelovalo 6 knjižničarjev. Rezultati ankete so pokazali, da anketirani študentje slabo poznajo svoje visokošolske knjižnice in večinoma ne vedo, koliko je v njih zaposlenih, kako usposobljeni so knjižničarji in katera dela opravljajo. Čeprav anketirani menijo, da pedagoški delavci spodbujajo uporabo knjižnice, pa knjižničarjev ne dojemajo kot strokovnih sodelavcev visokošolskega zavoda. Svojega študijskega uspeha, razen izjem, ne povezujejo s storitvami visokošolskih knjižničarjev in jih ne štejejo med osebe, ki pomembno vplivajo nanj. Visokošolske knjižnice bi, kot eden od bistvenih dejavnikov v procesu informacijskega opismenjevanja študentov, zato morale za svojo prepoznavnost in večjo vlogo v sistemu visokošolskega izobraževanja, storiti več.

Ključne besede: študentje, visokošolske knjižnice, visokošolski knjižničarji, Univerza v Ljubljani

VIDIC, Mira; PRIMOŽ JUŽNIČ. Relationship academic librarian – student: student's knowledge of academic librarians' work. Knjižnica, 54(2010)1–2, p. 59–77

Abstract

An academic library is supposed to provide quality services to the students, faculty employees and others. The students, who constitute the majority of the users, often seem to lack the skills and knowledge necessary to navigate and locate items within the library during this crucial period of life between education and employment. University librarians play a key role in explaining all the services of an academic library. A library is used by students mostly as a place to study, wait for their classes to start or search for the necessary literature. A question arose: how well do the students know the duties of academic librarians and how to encourage them to learn more about their work and find out what these information technology experts can offer? Students of the University of Ljubljana have been interviewed to determine that. 98 students of the average age of 23 years were interviewed in December 2008 and January 2009. The results showed their poor knowledge of academic libraries as most of the students do not know how many people are employed there and what their skills and everyday duties are. They do believe, however, that the professors encourage them to visit the library, but sadly do not perceive the librarians as qualified assistants of the faculty and only seldom credit them for their part in achieving their scholastic performance. We can therefore conclude that academic librarians are not key persons to the students during the time of attending the university. The academic library should try harder to emphasize its prominence and role in tertiary education as a key factor in information literacy – an important part of lifelong learning.

Keywords: students, academic librarians, relationship, faculty

1 Uvod

V današnjem času mora vsakdo imeti možnost obiskati knjižnico, si priskrbeti informacije s pomočjo računalnika, dostopati do elektronskih informacijskih virov ali vsaj do informacij o tem, kje lahko dobi iskano literaturo. Zato bi se morali zaposleni v knjižnici in strokovnjaki, ki se ukvarjajo s tem področjem, zavedati, da visokošolska knjižnica večinoma deluje za in zaradi uporabnikov (Kerec, 2002, str. 56). Vendar pa, kot pravi Jeričeva (2001, str. 3), je uporabnikov, v našem primeru študentov, pedagoških delavcev in raziskovalcev vedno več, česar pa ne spremlja tudi večje število zaposlenih v knjižnici. Hkrati narašča tudi število t. i. netradicionalnih študentov (npr. starejših, izrednih, tujih študentov), ki imajo drugačne potrebe in pričakovanja, kot jih imajo mladi, ki so šele končali srednjo šolo. Visokošolski knjižničarji se tako znajdejo v nezavidljivem položaju.

S hitro rastjo količine informacij in njihovo dostopnostjo postajajo tudi zahteve uporabnikov knjižnic vse večje, ki od knjižničarjev ne pričakujejo le pomoči pri

iskanju informacij in informacijskih virov, ampak tudi pri njihovi izbiri, vrednotenju in uporabi. Zato morajo knjižničarji vedno več časa posvetiti delu z uporabniki, imajo pa tudi večjo odgovornost znotraj izobraževalnega procesa. In ob vseh »določilih«, ki opredeljujejo naloge zaposlenih v visokošolski knjižnici, lika bibliotekarja ne oblikuje samo to, kaj dela, ampak predvsem, kako to dela.

Glede na to, da precej študentov veliko časa preživi v knjižnici, kjer bolj ali manj uspešno iščejo in pridobivajo različne informacijske vire, ki jih potrebujejo za študij, bi morala biti primarna naloga visokošolskih knjižnic usposabljanje študentov za učinkovito, uspešno in čim bolj ekonomično iskanje in uporabo informacijskih virov. Študentje bi se morali spoznati s tiskanimi in drugimi viri informacij, ki so v matični knjižnici in drugod, ter strukturo virov z njihovega znanstvenega področja. Hkrati pa marsikateri študent pozna le postmoderno kulturo in ima do informacij, virov ter njihovih posrednikov tudi drugačen odnos kot prejšnje generacije. To je povzročilo tudi spremembo odnosa do knjižnic in v njih zaposlenih knjižničarjev kot informacijskih posrednikov. Tako so Harley, Dreger in Knocbloch (2006) v svoji raziskavi ugotovili, da bodo študentje vse informacije na spletu pridobili na način, kot želijo sami, in so tudi prepričani, da je tam na voljo vse, kar potrebujejo. Ker je informacija na »dosegu njihovih prstov«, so prepričani, da pomoči sploh ne potrebujejo več. Tudi Martell (2000, str. 109) je zapisal, da so, ko so podobe v elektronski obliki postale navzoče povsod, študijske navade začele pešati. Zmanjšala se je stopnja pozornosti, priprave na študij in izpite so postale nezadostne, cilj je postal zaključek letnika, ne pa tudi znanje, ki naj bi ga študent pridobil. Pri pisnih izdelkih študentov je njihova zunanja podoba postala pomembnejša kot vsebina. Večine študentov ne zanima pretirano, kako knjižnica deluje ali katere informacijske vire jim zagotavlja, niti katere informacijske vire uporabljati pri svojem študiju, temveč le čim hitrejši rezultat.

Uspešnost prilagajanja storitev knjižnic spremembam v okolju in potrebah uporabnikov lahko spremljamo tudi na osnovi tega, kako dobro uporabniki knjižnic poznajo njihovo delovanje in kakšen odnos izkazujejo do zaposlenih v njih. Glede na to, da v primeru visokošolskih knjižnic predstavljajo največji delež njihovih uporabnikov študentje, nas v prvi vrsti zanima podoba visokošolskih knjižnic oziroma knjižničarjev v očeh študentov. Ali visokošolskega knjižničarja pojmujejo zgolj kot izposojevalca, katalogizatorja, klasifikatorja ali tudi kot strokovnjaka za upravljanje z informacijami in pedagoga, ki jim razkriva različne možnosti in metode iskanja, izbire in uporabe kakovostnih informacij, ki jim bodo olajšale študij in izboljšale rezultate njihovega dela. Da bi uporabniki vlogo knjižničarjev dojemali celovito, morajo le-ti postati vodilni in inovativni sodelavci v izobraževalnih procesih na visokošolskih zavodih.

Za dvig njihovega ugleda in profesionalnega statusa bi veljalo večji poudarek posvetiti tudi habilitacijam v visokošolske nazive, ki bi knjižničarjem omogočile

vklučitev v izvajanje visokošolskih študijskih predmetov ali njihovo nosilstvo. Prav tako se pojavlja potreba po drugačni opredelitvi in poimenovanju delovnih mest v visokošolskih knjižnicah, ki bi obstoječe (npr. informator, katalogizator, klasifikator, izposojevalec) posodobile; visokošolski knjižničar je namreč postal upravljalca z znanjem in informacijami, informacijski specialist, graditelj in kurator digitalnih zbirk, strokovnjak za informacijsko opismenjevanje itd.

S pričujočim prispevkom želimo prispevati k večji ozaveščenosti knjižničarjev o potrebah študentov po knjižničnih informacijskih storitvah in zlasti opozoriti na nujnost boljše predstavitve dela visokošolskih knjižničarjev študentom. Mogoče se premalo zavedamo, da je tudi to pomembno za utrditev položaja in statusa visokošolskih knjižničarjev na univerzi.

2 Odnos med visokošolskim knjižničarjem in študentom

Uporabnik naj bo temelj delovanja knjižnice. Zadovoljen uporabnik se bo v knjižnico (fizično ali virtualno) vračal pogosteje, želel bo spoznati delo, znanje in sposobnosti knjižničarja in se kar najbolje seznaniti s koristmi obiskovanja knjižnice in izrabe pomoči, ki mu jo lahko nudi knjižničar. Ker so se vloga in naloge knjižničarjev bistveno spremenile, je pomembno, da se tega ustrezno zavedajo tudi knjižničarji sami. Nekateri avtorji opozarjajo, da visokošolski knjižničarji velikokrat prehoda v dojemanju svoje vloge še niso storili. Tako npr. Harley, Dreger in Knobloch (2001, str. 23) ugotavljajo, da se zdi, da se visokošolski knjižničarji sicer dobro zavedajo sprememb in novih odgovornosti, vendar v praksi nanje niso najbolje pripravljene. Sedenje za izposojevalnim pultom knjižnice in čakanje, da do njega pristopijo uporabniki, postaja stvar preteklosti. Svoje uporabnike in njihove dejanske potrebe bi moral knjižničar poznati tako dobro, da bi jim lahko ponudil pravo informacijo ob pravem času in poskrbel, da bi študentje knjižnico videli in občutili tudi kot vir svojega osebnega zadovoljstva.

Ko preučujemo odnos »visokošolski knjižničar – študent«, lahko ugotovimo, da imajo knjižničarji ne glede na to, ali so v neposrednem stiku s študenti ali ne, vpliv na njihovo učno okolje. Vendar pa študentje zlasti v elektronskem okolju v mnogih primerih sploh ne vedo, da se za ponujenimi viri in storitvami ter različnimi oblikami pomoči »skriva« delo knjižničarjev in da stopajo v stik s knjižničarjem samo na drugačen, posreden način. V neposredni komunikaciji med študenti in knjižničarji pa je mogoče zaslediti težave v komunikaciji, največkrat strah pred postavljanjem vprašanj, ki se pojavi zaradi nepopolnih ali napačnih predstav in predsodkov o knjižnicah in knjižničnem osebju. Visokošolski

knjižničarji bi zato morali poznati tovrstne predstave in strahove (ne)uporabnikov in vlagati napore v izboljšanje medsebojnega poznavanja in odpravljanje ovir, ki pri študentih spodbujajo oblikovanje napačne predstave o knjižnici in zaposlenih. Skrbeti le za prijazen odziv knjižničarja za izposojevalnim pultom seveda ni dovolj.

Čeprav izpostavljamo pomen dobre komunikacije med knjižničarjem in uporabnikom (študentom), moramo vsaj v primeru visokošolskih knjižnic upoštevati, da gre v pretežni meri za uporabnike, za katere postaja neposredna komunikacija vedno manj pomembna, mogoče se je želijo celo izogniti. Priča smo generaciji mladih, ki je bolj kot v realnem aktivna v virtualnem, spletnem okolju. Uporabe sodobne informacijske tehnologije in spletnih orodij se marsikdo poslužuje tudi zato, da bi se izognil človeški interakciji. Študentje marsikdaj zavračajo tovrstno interakcijo, še zlasti z osebami, ki jih vidijo kot avtoritete na določenem področju in jim že morebitna prošnja za pomoč predstavlja napor. Glede na visoko stopnjo računalniške pismenosti mlade generacije je pri študentih prisotno prepričanje, da se v ponudbi elektronskih virov in storitev čisto dobro znajdejo sami, brez zunanje pomoči knjižničarja. Na drugi strani pa je morebiti prisotno tudi napačno predvidevanje knjižničarjev, da je to res tako in ne iščejo novih oblik komuniciranja z uporabniki. Le-ti lahko začnejo dojemati zaposlene v knjižnici kot moteče, kot ovire, ki se jim je najbolje kar izogniti. Rezultat tovrstnih razmišljanj se kaže v prepadu med tistimi, ki pomoč v resnici potrebujejo – študenti, in tistimi, ki so najbolj usposobljeni za njeno zagotavljanje – knjižničarji.

Kljub zaskrbljenosti zaradi upada interesa za iskanje informacijskih virov s pomočjo knjižnice in neposrednega stika s knjižničarji bi morali sprejeti dejstvo, da se bodo knjižničarji v prihodnje vedno pogosteje srečevali z uporabniki prek virtualnega okolja, opozarja Martell (2000, str. 104). Visokošolski knjižničarji bi zaradi tega morali po njegovem bolj poudarjati in nenehno dopolnjevati lastno strokovno znanje in se v primeru komuniciranja z uporabniki posluževati novih oblik in orodij, ki jih ponuja spletna tehnologija. Roccas (2003, str. 188) jim svetuje, naj se pri tem ne sprašujejo, »ali bi«, ampak »kako bi«. Pomoč uporabnikom in stalno uvajanje novih virov in storitev ne le za potrebe študija in znanstveno-raziskovalnega dela, ampak kot podpora vseživljenjskemu izobraževanju, jim mora postati osnovno vodilo.

Mnoge visokošolske knjižnice v študentih še vedno izzovejo precejšnjo mero submisivnosti, saj je vedenje v njih že vnaprej dokaj podrobno določeno s knjižničnimi pravili, na katera uporabnik nima večjega vpliva (npr. delovni čas knjižnice, pravila izposoje, uporaba čitalniških prostorov). Ureditve in razpored prostorov, njihove značilnosti, gradivo in oprema, veljavna pravila poslovanja knjižnice itd. določena vedenja uporabnikov spodbujajo, druga zavirajo. Zanimivo je, da prepad med visokošolskimi knjižničarji in študenti lahko povzroči tudi oblikovanje sodobnih knjižničnih zgradb. Le-ta ne vpliva le na predstavo

uporabnikov o znanju in njegovemu pomenu, ampak tudi o knjižničarjih, ki delujejo znotraj njihovih zidov (Church, 2002, str. 9). Večina arhitektov zato pri načrtovanju knjižničnih zgradb razmišlja v prvi vrsti o tem, kako s prostori in opremo spodbuditi tudi komunikacijo med tistimi, ki se bodo srečevali znotraj zidov, tj. med obiskovalci knjižnice in knjižničarji, pa tudi znotraj omenjenih skupin. Z dostopnostjo gradiva je povezano tudi to, kako se uporabnik znajde v knjižnici. V primeru prostega dostopa je zato potreben sistem označevanja, ki študentom omogoči nadzor nad prostorom in neodvisnost pri njegovi uporabi.

A vendar imajo pri odpravljanju ovir, s katerimi se pri uporabi knjižnice srečujejo študentje, še vedno najpomembnejšo vlogo knjižničarji sami. Agee in Antrim (2003, str. 475) ugotavljata, da je posredovanje strokovnjaka, torej osebni stik, eden od najboljših načinov, kako pri študentih zmanjšati neugodje in jim omogočiti najti prave in kakovostne informacije. Nepoznavanje knjižnice je prav tako razlog, ki lahko povzroči frustracije, anksioznost in izogibanje obisku knjižnice. Brown (2004, str. 398) zato poudarja, da morajo knjižničarji študente s knjižnico čim bolje seznaniti, jih spodbujati k postavljanju vprašanj in pri njih razviti zavedanje, da »so knjižnica ljudje«, ki so pripravljene pomagati. Vendar gre pri tem za daljši proces in spreminjanje družbenih navad. Študentje naj bi se s pomočjo visokošolskih knjižničarjev znebili anksioznosti v knjižnici na bolj načrten in organiziran način (Gatten, 2004).

V raziskavi uporabnikov knjižnice Pedagoške fakultete v Osijeku na Hrvaškem (Petr, 2001, str. 12) so ugotovili, da imajo največje težave pri uporabi knjižnice študentje nižjih letnikov, ki si velikokrat niti ne upajo vprašati za nasvet knjižničarja; pedagoški delavci se na knjižničarje obračajo zelo pogosto. V drugi raziskavi, ki jo je za svoje diplomsko delo o uporabnikih Velike čitalnice NUK izvedla Pernat (2002, str. 22), je bilo ugotovljeno, da je, kar se tiče storitev referenčnih knjižničarjev, po mnenju anketiranih največji problem v njihovem odnosu do uporabnikov. Omenjajo njihovo neprijaznost, ignoranco in arogantnost. Nekateri izmed anketiranih se zaradi tega izogibajo stikov z osebjem čitalnice in pomoč raje poiščejo drugje. Motijo jih tudi strogo postavljena pravila za uporabo čitalnice, ki se jih morajo držati.

V raziskavi, ki so jo februarja 2002 izvedli v treh knjižnicah Univerze v Ljubljani, tj. Centralni tehniški knjižnici, Knjižnici oddelka za pedagogiko na Filozofski fakulteti ter v Narodni in univerzitetni knjižnici (Zabukovec in Polič, 2002, str. 74-78), so želeli ugotoviti, kako uporabniki zaznavajo omenjene visokošolske knjižnice. Poleg splošne ocene delovanja knjižnic je avtorje zanimalo tudi zaznavanje knjižnice kot prostora in zaznavanje zaposlenih v knjižnici. V posamezni knjižnici je bilo anketiranih od 50 do 60 študentov. Knjižničarja so uporabniki ocenjevali na osnovi naslednjih lastnosti: prijaznost, svetovanje, poznavanje svojega dela, dosegljivost, ažurnost, seznanja z novostmi, zanesljivost, seznanjenost z novostmi in fleksibilnost. Razlike med ocenami uporabnikov so bile

statistično pomembne samo pri dveh navedenih lastnostih: prijazen in fleksibilen. Kar 56 % variabilnosti ocene zadovoljstva s knjižničarjem pojasnjujejo: njegova prijaznost, koliko seznanja uporabnike z novostmi in njegova fleksibilnost. Pri oceni zadovoljstva z zaposlenimi naj bi zato bila za uporabnike pomembna lastnost knjižničarja prijaznost; bistveno bolj kot pa npr. tehnične značilnosti njihovega dela.

Prijaznost do uporabnikov – študentov pa je samo eden od elementov odnosa med njimi in visokošolskimi knjižničarji in bi bilo verjetno preveč poenostavljeno videti ga kot čudežno rešitev za vse probleme. Nujna je tudi informiranost ter poznavanje dela knjižničarjev in storitev, ki jih lahko nudijo študentom.

Rezultati ankete, ki je bila izvedena med študenti ameriške Univerze v Južnem Illinoisu (Fagan, 2002, str. 140), so pokazali, da le-ti slabo poznajo delo knjižničarjev. Raziskava je bila izvedena v knjižnici univerze z več kot dvajset tisoč študenti; njena knjižnična zbirka šteje več kot dva milijona knjig in 12.000 naslovov serijskih publikacij, za uporabnike je odprta 24 ur dnevno in ima 230 zaposlenih. Kljub zavedanju, da so knjižničarji strokovni pedagoški sodelavci in del univerzitetnega osebja, ki jim lahko pomaga pri izobraževanju, študentje niso omenjali njihovega širokega znanja ter profesionalnosti. Odnos knjižničarjev do njih so večinoma ocenili kot pozitivnega, vendar pa niso bili prepričani, če so knjižničarji dejansko pripravljeni spremeniti potek njihovega dela in jim pomagali takrat, ko potrebujejo takojšnjo pomoč. Pokazalo se je, da predstave študentov o knjižničarjih vplivajo na njihovo odločitev, ali bodo knjižničarja sploh prosili za pomoč in svoj čas namenili poslušanju knjižničarjeve razlage. Razne stereotipne predstave o knjižničarjih pa so vplivale tudi na uspešnost študentov pri iskanju gradiva in zbiranju informacij v knjižnici. Večina (71 %) vprašanih študentov je menila, da so jim visokošolski knjižničarji pomagali do uspeha pri njihovem univerzitetnem izobraževanju, vendar ne neposredno. Raziskava je pokazala tudi, da na predstave študentov o knjižničarjih bistveno vpliva njihova podoba v množičnih medijih, ki je lahko vzrok različnih predsodkov ali stereotipov. Predsodke lahko spodbujajo celo knjižnične zgradbe same, npr. nedotakljivost marmornih poslopij ali s težkimi preprogami obloženi prostori.

V raziskavi, ki jo je v knjižnici ameriške Univerze v Mansfieldu (Pensilvanija) izvedla avtorica Kasperek s sodelavci (2007), so ugotavljali, da vključevanje visokošolskih knjižničarjev v izven študijske aktivnosti, pripomore k drugačni podobi knjižničarjev v očeh študentov. V raziskavo sta bili vključeni dve knjižničarki, in sicer knjižničarka, ki je kot koreografinja in asistentka sodelovala pri več šolskih predstavah, ter knjižničarka, ki je sodelovala v šolskem orkestru. Ugotovili so, da so študentje, ki so bili v stiku s knjižničarkama zunaj knjižnice, veliko več uporabljali knjižnico in se tam počutili udobneje. Večina študentov pa npr. sploh ni vedela, da so v knjižnici na voljo knjižničarji, usposobljeni za njihova področja študija. Le 23 od 152 anketiranih je »svojega«

knjižničarja poznalo po imenu; 68 % jih za takšnega knjižničarja ali sploh ni vedelo ali pa ga še nikoli niso prosili za pomoč. Študentje, za katere so bile tekom študijskega leta organizirane knjižnične inštrukcije, so v knjižnico prihajali pogosteje in knjižničarje tudi bolj pogosto prosili za nasvete. Bolj kot ostali so bili prepričani, da knjižničarji cenijo njihovo znanje in jim radi pomagajo pri študiju. Zanimiva je bila ugotovitev, da so študentje, po tem ko so imeli pozitivno osebno izkušnjo z enim knjižničarjem, izražali višjo stopnjo zadovoljstva z vsemi knjižničarji.

Izboljššan dostop do knjižnice in virov, k čemur pripomore boljša komunikacija med knjižničarji in študenti, ki temelji na boljšem poznavanju dela knjižničarjev, pomaga k boljšemu učnemu uspehu študentov (Agee in Antrim, 2003, str. 475). V zadnjem desetletju se je pokazalo, da študenti na tistih univerzah, ki imajo dobro razvite knjižnice in strokovno usposobljene knjižničarje, dosegajo boljše rezultate (ocene pri izpitih, seminarskih in diplomskih nalogah).

3 Raziskava

3.1 Zasnova in izvedba

Ker večina slovenskih študentov verjetno še nikoli ni razmišljala o delu visokošolskega knjižničarja, smo si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kakšen je odnos študentov do vloge in dela knjižničarjev in v kolikšni meri se pri svojem študiju obračajo nanje, jih prosijo za nasvet, pomoč, razlago?
- Kako na odnos do knjižničarjev in knjižnice in obiskovanje le-te v času študija vpliva pogostost obiskovanja knjižnice v času osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja?
- Ali med študenti naravoslovnih in družboslovnih smeri obstaja razlika v poznavanju dela knjižničarjev?
- Ali študentje dojemajo vlogo visokošolskih knjižničarjev enakovredno vlogi drugih pedagoških delavcev na univerzi oziroma ali dojemajo knjižnično dejavnost le kot storitev?
- Ali študentje sploh vedo, katera dela opravljajo visokošolski knjižničarji?
- Kakšno vlogo pripisujejo študenti visokošolskim knjižničarjem pri njihovem študijskem uspehu?
- Ali študenti menijo, da visokošolski zavodi in pedagoški delavci dovolj spodbujajo uporabo visokošolskih knjižnic?
- Kako visokošolski knjižničarji vidijo odnos med njimi in študenti in na kakšen način ga poskušajo izboljšati?

V raziskavo smo vključili 98 študentov obeh spolov iz različnih fakultet Univerze v Ljubljani. Namenoma se nismo odločili za klasično zbiranje oziroma razdeljevanje anket po posameznih knjižnicah, temveč za drugačen tip vzorčenja. Uporabili smo slučajnostno vzorčenje po načelu snežene kepe ali, kot ga nekateri imenujejo, »kepanje«. Tu določimo začetni seznam ustreznih respondentov, ki jih potem zaprosimo, da nam posredujejo predlog oseb, ki bi bile v anketi pripravljene sodelovati. To je bil tudi preizkus, ali je takšen tip vzorčenja primeren za izbran raziskovalni problem. Izbrani tip vzorčenja se je izkazal za dobro izbiro, saj smo dobili zelo raznolike odgovore in dosegli tudi tisto populacijo študentov, ki jih sicer z izvedbo klasičnega anketiranja, npr. v knjižnici, ne bi. Izbrani vzorec je sicer relativno majhen, a smo predvidevali, da bodo rezultati kljub temu uporabni, še zlasti kot izhodišče za morebitne kasnejše raziskave. Ankete so študentje izpolnjevali v času od decembra 2008 do februarja 2009.

Izvedli smo tudi strukturirane intervjuje med visokošolskimi knjižničarji, vprašanja smo po elektronski pošti poslali na 10 naslovov visokošolskih knjižnic. Izbrali smo knjižnice, ki delujejo na fakultetah, ki jih obiskuje največ anketiranih študentov. Vrnjenih je bilo 6 intervjujev. Visokošolskim knjižničarjem smo postavili 8 vprašanj v povezavi s študenti v knjižnici, in sicer o odzivanju visokošolskih knjižničarjev na informacijske potrebe študentov, poznavanju informacijskih potreb študentov, oceni poznavanja dela visokošolskega knjižničarja s strani študentov in o sodelovanju zaposlenih v knjižnici z ostalimi zaposlenimi na fakulteti.

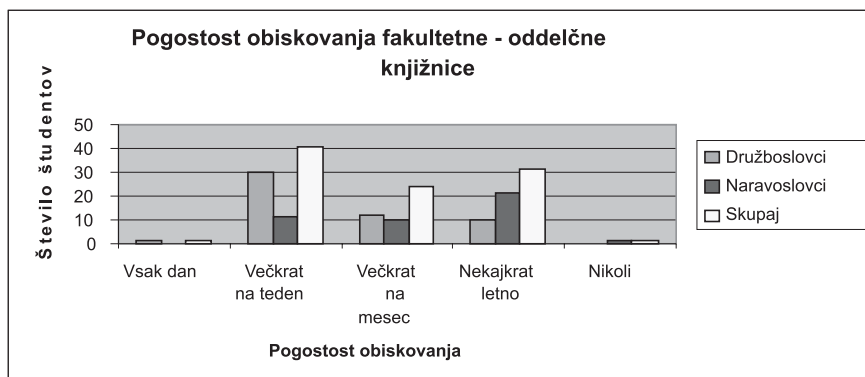
3.2 Rezultati

Študentje, ki so sodelovali v raziskavi, so bili stari od 19 do 33 let, njihova povprečna starost je bila 23 let. Največ študentov je bilo starih od 21 do 26 let (85 %). Študentje moškega spola so bili v povprečju starejši od študentk. Upoštevati je potrebno, da so med anketiranimi moškimi prevladovali študentje naravoslovja, kjer študij večinoma traja 9 semestrov in je zato ob zaključku študija njihova povprečna starost višja od starosti ostalih študentov.

Med anketiranimi študenti je bilo 46 % študentov naravoslovnih smeri, 54 % pa je bilo študentov družboslovnih smeri. Med študenti naravoslovja je bilo 30 študentov in 15 študentk in med študenti družboslovja 15 študentov in 38 študentk. Delež anketiranih študentov predstavlja 46 %, delež študentk pa 54 %.

Najprej nas je zanimalo, kako pogosto anketiranci fizično obiskujejo fakultetne oziroma oddelčne knjižnice. Ugotovili smo, da obstajajo pomembne razlike med študenti naravoslovnih in družboslovnih smeri. 42 % vseh anketiranih študentov je odgovorilo, da knjižnico obiščejo večkrat na teden, vendar pa je med temi

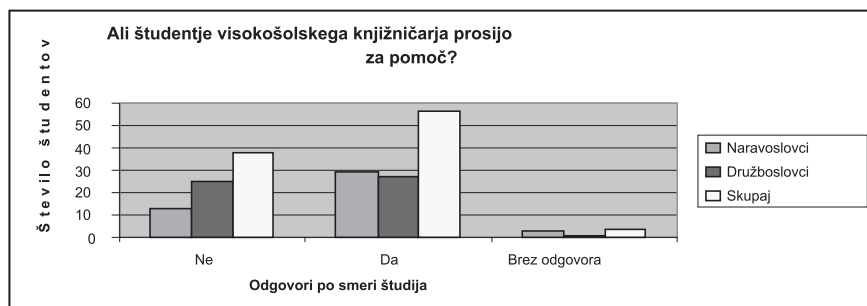
73 % študentov družboslovja. Kar 49 % študentov naravoslovja pa knjižnico obišče le nekajkrat letno (Slika 1). Tudi med obiskovalci Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) prevladujejo študentje družboslovja. Večkrat na mesec jo obišče četrtina anketiranih študentov, od teh je 18 družboslovcev. Polovica (53 %) anketiranih študentov pa je odgovorila, da te knjižnice nikoli ne obiščejo, med njimi 22 % družboslovcev in 31 % naravoslovcev.

Slika 1: Pogostost obiskovanja fakultetne oziroma oddelčne knjižnice

Največ študentov (97 %) obiskuje knjižnico v prvi vrsti zaradi izposoje obveznega študijskega gradiva. V primerjavi s študenti naravoslovnih smeri veliko več študentov družboslovja (70 %) išče v knjižnicah tudi dodatne informacije. Zaradi izposoje gradiva za seminarske naloge zahaja v knjižnico 76 anketirancev. Več kot tretjina (37 %) vseh študentov v knjižnici počaka na predavanja, malo več kot polovica (52 %) pa knjižnico uporablja za dostop do interneta. Zelo malo anketiranih študentov (13 %) si gradivo v visokošolskih knjižnicah izposoja tudi za prosti čas in le 12 študentov knjižnico uporablja kot prostor za druženje. Štirje študentje pa so navedli, da v knjižnico pridejo z namenom, da obiščejo knjižničarja. Zaključimo lahko, da študentje najpogosteje obiskujejo knjižnice takrat, ko potrebujejo gradivo za študij in izdelavo seminarskih nalog.

Visokošolske knjižničarje je za pomoč že zaprosilo nekaj več kot polovica študentov (57 %), pri tem prevladujejo študenti s področja naravoslovja (Slika 2). 37 % anketiranih vpraša knjižničarja za nasvet občasno, 32 % redko, 9 % pa jih visokošolskega knjižničarja ni še nikoli vprašalo za nasvet. V NUK je le 21 % anketiranih študentov že kdaj vprašalo za nasvet ali pomoč, kar 67 % pa jih tega ni storilo nikoli. Ugotovili smo, da knjižničarjev ne prosijo za pomoč zlasti dekleta, in sicer kar 25 od 38 anketiranih, ki so izbrali ta odgovor. Rezultati tudi kažejo, da so navade pri uporabi knjižnice podobne, kot so jih imeli študenti v osnovnošolskem in srednješolskem okolju. Že v šolski knjižnici so zdajšnji študentje knjižničarja redko ali le občasno vprašali za nasvet oziroma pomoč pri iskanju gradiva in informacij. Le 21 % jih je to počelo zelo pogosto.

Slika 2: Ali študentje visokošolskega knjižničarja prosijo za pomoč

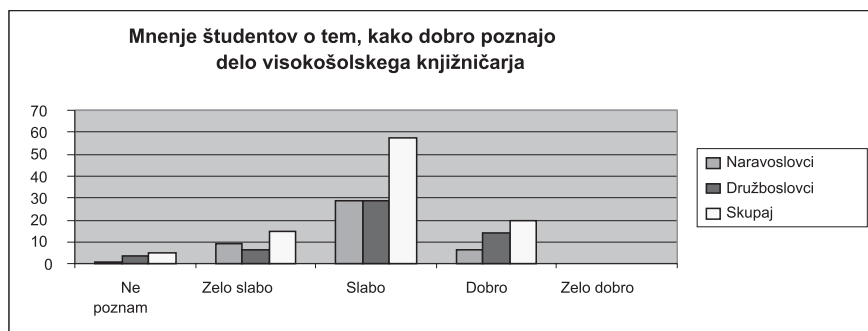
Tretjina študentov, zlasti tisti s področja naravoslovja, je zapisala, da knjižničarjev ne prosijo za pomoč, ker jih je strah, da bi knjižničarja motili pri delu. Kar četrtina študentov družboslovja pa meni, da so vprašanja, ki bi jih radi postavili knjižničarju, preveč splošna. Razmeroma veliko študentov, kar 26 %, je bilo nezadovoljnih s prejšnjimi odzivi knjižničarjev. Med njimi prevladujejo študentje naravoslovja, takih je 17.

Nekaj manj kot polovica (46 %) vseh anketiranih študentov vire najraje išče prek sistema COBISS, nato gradivo sami poiščejo v knjižnici. COBISS bolj uporabljajo študenti družboslovja (60 %) kakor študenti naravoslovja. Anketirani se radi posvetujejo s sošolci (33 %), s pomočjo knjižničarja si gradivo išče le 18 % vseh anketirancev. V odgovorih je nekaj študentov zapisalo, da iščejo pomoč tudi pri pedagoških delavcih.

Ko smo študente povprašali o tem, kako dobro poznajo delo knjižničarjev, se je pokazalo, da naloge knjižničarja poznajo slabo, le nekaj jih je menilo, da so z njimi dobro seznanjeni. Ugotovljamo tudi, da študenti s področja naravoslovja slabše poznajo delo knjižničarjev (Slika 3). Velika večina študentov (70 %) ne ve, koliko knjižničarjev je zaposlenih v njihovi visokošolski knjižnici. Zaključimo lahko, da študenti družboslovja menijo, da bolje poznajo naloge in vlogo visokošolskega knjižničarja zato, ker tudi knjižnice obiskujejo pogosteje.

Ko smo anketirane zaprosili, da naštejejo pet nalog, ki jih po njihovem mnenju knjižničar opravlja vsakodnevno, smo dobili odgovore, ki kažejo na razmeroma stereotipno podobo knjižničarja. Študenti in študentke z obeh strokovnih področij so poudarjali zlasti sledeče sklope nalog knjižničarjev:

- urejanje gradiva na policah (npr. ureja knjige po abecedi, jih vrača, določa razporeditev knjig po avtorjih, zлага, razporeja knjige, pregleduje obrabo);
- informacijsko/referenčno delo (npr. nudi pomoč študentom pri iskanju, svetuje, pomaga študentom do zelene knjige, pripravi tečaje izposoje, pomaga izbrati najboljšo

Slika 3: Mnenje študentov o tem, kako dobro poznajo delo visokošolskega knjižničarja

literaturo, išče informacije po bazi podatkov, vodi izobraževanje obiskovalcev – kako uporabljati COBISS);

- izposoja (npr. vodi evidenco izposojenih knjig, informira študente o morebitni dostopnosti knjig v drugih knjižnicah, pomaga pri izposoji, za uporabnika opravlja pogovore v drugih knjižnicah, pošilja opomine, podaljševanje gradiva – osebno in prek telefona poišče rezervirano gradivo);
- obdelava gradiva (npr. arhivira knjige – ustvarjanje in vzdrževanje arhiva, zavija in zaščiti novo gradivo, ureja na novo prispеле knjige, računalniško obdeluje gradivo),
- naloge, povezane z vodenjem in organizacijo knjižnice (npr. dela inventuro knjig, spremlja nove izdaje, avtorje, založbe, premišljuje, katere knjige knjižnica še potrebuje, nadgrajuje podatkovne baze, vodi knjižnico, dela z birokracijo, skrbi za administracijo – članske izkaznice, vnaša podatke v računalnik, piše poročila, odloča o nakupu relevantne literature – naročanje knjig).

Nekateri anketiranci pa so zapisali tudi, da visokošolski knjižničar katalogizira, organizira razstave, projekte, izvaja bralne tečaje, pozna vsebine knjig, izvaja seminarje v okviru knjižnice, organizira pogovore, pripravi kakšne zloženke, sodeluje z ostalimi organizacijami, opravlja raziskovalno delo, se dodatno izobražuje, organizira aktivnosti. Med zanimivejše odgovore sodijo: pije kavo, igra igrice, »je prijazen pri delu«, je redar, malica, skrbi za red in mir v čitalnici, pomaga pri fotokopiranju ali fotokopira, skrbi za čist in zračen prostor ter red in disciplino, ureja tekoče zadeve, skrbi za kolektiv, teži študentom in z njimi izgublja živce (»se mi je zgodilo večkrat – žal«). Tri študentke naravoslovnih smeri so napisale, da ne poznajo nobenih nalog visokošolskega knjižničarja.

Zanimivo pa je, da se je večina študentov strinjala, da visokošolski knjižničar opravlja tudi naloge zbiranja gradiva, namenjenega visokošolskim in raziskovalnim programom matične organizacije, pridobiva gradivo z naročanjem, terjatvami in načrtuje nakup novega gradiva. Strinjajo se tudi, da opravlja katalogi-

zatorske naloge. Nekoliko bolj so bili anketirani neodločeni glede naloge »fotokopiranje gradiva«, saj je 51 % študentov menilo, da knjižničar tega opravila ne izvaja, 14 % pa jih je izbralo možnost »ne vem«. Kar 33 % anketiranih študentov pa ni vedelo odgovoriti, ali knjižničar opravlja referenčno in informacijsko dejavnost. Domnevamo, da študenti storitve ne poznajo oziroma da ne poznajo omenjenega strokovnega izraza.

Zanimalo nas je tudi, katero ime bi glede na strokovni profil pripisali visokošolskemu knjižničarju. Izmed ponujenih možnosti se je kar 74 % vseh anketiranih odločilo, da je visokošolski knjižničar v prvi vrsti izposojevalec, nato, da je informator (55 %) in katalogizator (32 %), sledita še nalogi klasifikatorja in bibliografa. Pri tem vprašanju je kar 21 % anketiranih odgovorilo, da ne razume enega ali več naštetih izrazov. Zanimivo je, da večina (60 %) študentov meni, da je za opravljanje poklica visokošolskega knjižničarja potrebna visokošolska diploma, četrtnina anketirancev, da je potrebna višješolska izobrazba, nekaj več kot desetina anketiranih pa je navedlo, da je potrebna le poklicna ali splošna matura. Le en študent, in sicer naravoslovne smeri, je navedel, da je za delo visokošolskega knjižničarja potrebno imeti magisterij.

V sklopu vprašanj, katera dela visokošolskih knjižničarjev anketiranci poznajo, smo povprašali tudi, katera znanja imajo po njihovem mnenju knjižničarji. Anketirani študentje so odgovarjali z »da«, »ne« ali »ne vem«. Večina anketiranih (72 %) meni, da ima visokošolski knjižničar pridobljena znanja s področja komunikacij. 79 % anketiranih študentov pa meni, da knjižničar pozna splošne računalniške programe, se zna prilagoditi spremembam, ki jih prinaša informacijska doba, tako v načinu dela kot tudi v življenju nasploh, in je splošno razgledan.

Najbolj negotovi so bili študentje pri vprašanju, če knjižničar zna več jezikov. Medtem ko jih je nekaj manj kot polovica (47 %) temu pritrdilo, jih je 17 zapisalo, da knjižničar ne govori več jezikov, 34 pa jih je odgovorilo z »ne vem«. Študentom je vzbudilo negotovost tudi vprašanje, če ima knjižničar vodstvene sposobnosti. Da knjižničar nima vodstvenih sposobnosti je menilo 20 študentov, 27 jih je odgovorilo, da ne vedo. Podoben odziv je bil tudi pri vprašanju, ali je knjižničar pomemben vmesni povezovalni člen med sodobno tehnologijo in možnostmi, ki jih le-ta ponuja pedagoškemu delavcu in študentom. 18 študentov je bilo prepričanih, da knjižničar nima te vloge, 27 študentov je odgovorilo z »ne vem«. Zanimiv je tudi odgovor enega študenta, ki je menil, da knjižničarji ne poznajo sistema COBISS, devet študentov pa o tem ni bilo prepričanih. Domnevamo, da ti respondenti ne poznajo pomena kratice oziroma storitev osrednjega bibliografskega sistema v Sloveniji.

Nepoznavanje knjižničarjevih znanj se je pokazalo tudi pri vprašanju, ali visokošolski knjižničar pozna programsko opremo in zna upravljati z najnovejšo računalniško tehnologijo, saj je kar 33 % anketiranih izbralo odgovor »ne vem. Podo-

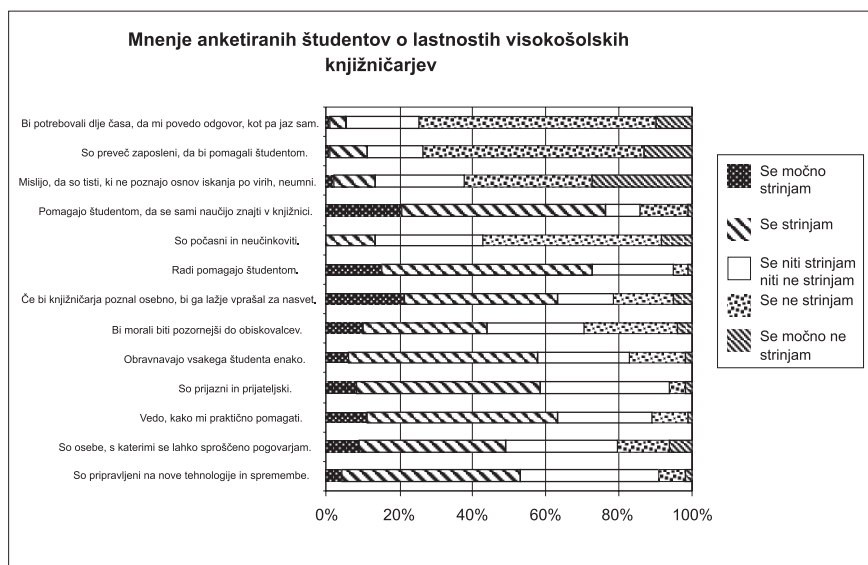
čno so odgovorili tudi pri vprašanju, ali zna graditi bibliografske baze, kjer jih je 35 % odgovorilo »ne vem«. 39 % anketiranih se ni znalo opredeliti, ali je knjižničar dober pedagog in učitelj študentov, kar 42 % anketiranih pa je bilo prepričanih, da knjižničar te vloge ne opravlja dobro. Podobno razmerje se je pokazalo tudi pri vprašanju, ali ima knjižničar psihološka znanja, saj jih je 41 % odgovorilo, da ne, 40 % pa se jih ni opredelilo. Le 28 % študentov je odgovorilo, da ima njihov knjižničar strokovna pedagoška znanja.

Večina anketiranih pa se je strinjalo, da ima knjižničar strokovna bibliotekarska znanja (79 %) in informacijska znanja (69 %) ter zna uporabljati novosti v informacijski tehnologiji (77 %). Ravno tako se je večina študentov (71 %) strinjala s trditvijo, da knjižničarji radi pomagajo študentom, tri četrtine pa jih je tudi menilo, da knjižničarji pomagajo študentom tako, da se le-ti lahko sami znajdejo v knjižnici. Le nekaj študentov (13 %) je navedlo, da so knjižničarji počasni in neučinkoviti, 29 % jih je ostalo neopredeljenih, več kot polovica študentov pa se s to trditvijo ni strinjala.

Zasnovali smo tudi preglednico s 13 trditvami o lastnostih visokošolskih knjižničarjev. Anketirane smo zaprosili, da na petstopenjski lestvici izberejo stopnjo strinjanja oziroma nestrinjanja z navedeno trditvijo. Največja razlika v stopnji strinjanja se je pokazala pri vprašanju, ali knjižničarji radi pomagajo študentom, ko se jim mudi z nalogo (Slika 4). Čeprav je 42 % študentov izrazilo strinjanje s trditvijo, jih je kar 37 % ostalo neopredeljenih, 21 % pa se jih s to trditvijo ni strinjalo. Le nekaj študentov (13 %) je zaradi knjižničarjev dobilo občutek, da so neumni, ker ne poznajo osnov iskanja po virih informacij, dve tretjini študentov pa je menilo nasprotno. Podobno so študenti odgovarjali tudi pri vprašanju, ali so visokošolski knjižničarji preveč zasedeni, da bi pomagali študentom, saj se jih kar 72 % s trditvijo ni strinjalo. Študenti so izrazili tudi visoko stopnjo nestrinjanja (73 %) z izjavo, »da bi visokošolski knjižničarji potrebovali dalj časa, da mi povedo odgovor, kot pa jaz sam.«

Zanimivo je, da se s knjižničarji lahko sproščeno pogovarja kar polovica anketiranih študentov (48 %), ena petina jih tega ne more. Na vprašanje, ali se študentom zdijo visokošolski knjižničarji prijazni ali prijateljski, jih je 57 % odgovorilo pritrdilno. Študenti se večinoma (62 %) tudi strinjajo, da visokošolski knjižničarji vedo, kako jim praktično pomagati.

Da knjižničarji nimajo naporne službe, se je strinjalo kar 39 % študentov, le petina (15 %) se jih s to izjavo ni strinjalo, ostali so bili neopredeljeni. Polovica anketiranih (52 %) ni znala izraziti strinjanja s trditvijo, da so visokošolski knjižničarji strokovnjaki za tehnologijo, 16 % se jih je s trditvijo strinjalo, 27 % anketiranih se s trditvijo ni strinjalo. Vsekakor pa bi visokošolskega knjižničarja za nasvet lažje prosili, če bi ga poznali tudi osebno. Tako je odgovorilo 62 % študentov, tretjina se jih s to trditvijo ni strinjala, ostali so bili neopredeljeni (Slika 4).

Slika 4: Mnenje anketiranih o lastnostih visokošolskih knjižničarjev

Ugotavljali smo tudi, kako anketirani ocenjujejo vpliv visokošolskih knjižničarjev na njihov študijski uspeh, in ugotovili, da večina (64 %) študentov z obeh znanstvenih področij meni, da njihov uspeh zaradi pomoči visokošolskih knjižničarjev ni nič boljši. Takega mnenja je največ študentov naravoslovja, kar 39. Večina (67 %) študentov je odgovorila, da jih pedagoški delavci dovolj spodbujajo k uporabi knjižnice, vendar pa potrebne spodbude ne dobijo od fakultete. 56 % anketiranih študentov meni, da bi jih morala fakulteta bolj spodbujati, kot jih trenutno; le 23 % jih meni, da jih fakulteta spodbuja dovolj. Glede statusa, ki ga imajo visokošolski knjižničarji na fakulteti, pa so bili anketirani precej negotovi. 44 % jih je odgovorilo, da visokošolski knjižničarji nimajo enakega statusa kot ostali zaposleni na fakulteti, 31 % je prepričanih, da imajo enak status, kar 25 % anketiranih pa ni znalo odgovoriti na zastavljeno vprašanje.

Anketirane smo zaprosili še, da na lestvici od 1 do 9 (pri čemer je 1 najverjetnejši razlog in 9 najmanj pomemben) razvrstijo razloge, zaradi katerih se po njihovem mnenju visokošolski knjižničarji odločajo za ta poklic. Izbirali so med sledečimi izjavami: (1) knjižničarji imajo radi knjige, (2) hočejo oziroma želijo pomagati ljudem, (3) radi delajo z informacijami, (4) radi delajo s tehnologijo, (5) radi bi delali knjižnične raziskave, (6) radi bi delali v univerzitetnem knjižničnem okolju, (7) privlačna višina plače ter dodatne ugodnosti, (8) službi ob strani stoji prestiž in (9) knjižničarstvo je lahek poklic.

Preglednica 1: Mnenje anketirancev, zakaj se visokošolski knjižničarji odločajo za svoj poklic (št. enot, aritmetična sredina (M) in rang)

RAZLOGI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	SKUPAJ	M	RANG
Radi imajo knjige.	46	10	12	9	5	3	2	2	9	98	2,43	1
Hočejo oz. želijo pomagati ljudem.	6	17	16	19	12	12	10	2	4	98	4,27	3
Radi delajo z informacijami.	9	25	12	20	10	7	5	5	5	98	3,32	2
Radi delajo s tehnologijo.	3	6	4	11	22	17	15	12	8	98	5,67	6
Radi bi delali knjižnične raziskave.	4	13	19	13	16	8	9	16	0	98	4,67	5
Radi bi delali v univerzitetnem okolju.	15	4	24	7	9	14	15	4	6	98	4,52	4
Privlačna višina plače, dodatne ugodnosti.	5	7	6	8	9	14	13	27	9	98	5,98	7
Služba s prestižem.	4	6	4	6	4	8	13	16	37	98	6,86	9
Knjižničarstvo je lahek poklic.	6	10	1	5	11	15	16	14	20	98	6,16	8
SKUPAJ	98	98	98	98	98	98	98	98	98	882		

Na podlagi aritmetične sredine (M) podanih odgovorov, ugotavljamo, da je največ anketirancev, izbralo trditev, da se visokošolski knjižničarji v prvi vrsti za svoj poklic odločijo zato, ker imajo radi knjige (Preglednica 1). Na drugo mesto so postavili razlog, da bi knjižničarji radi delali z informacijami, na tretje pa, ker bi radi pomagali ljudem. Četrto mesto je zasedel razlog, da knjižničarji radi delajo v univerzitetnem okolju, peto pa, ker bi radi delali knjižnične raziskave. Na šesto mesto so anketiranci postavili razlog, da knjižničarji radi delajo s tehnologijo, nato sledi trditev o višini osebnega dohodka. Na predzadnje, osmo mesto so anketiranci uvrstili razlog, da je knjižničarstvo lahek poklic. Največ anketiranih študentov je na zadnje mesto postavilo trditev, da se knjižničarji za svoj poklic odločajo zaradi prestiža.

Ker so rezultati ankete pokazali dokaj visoko stopnjo nepoznavanja dela visokošolskih knjižničarjev s strani študentov, smo za mnenje o zaznavanju odnosa s študenti povprašali tudi visokošolske knjižničarje. Analiza intervjujev s šestimi visokošolskimi knjižničarji fakultet Univerze v Ljubljani je v prvi vrsti pokazala, da se knjižničarji zavedajo, da študentje njihovo delo slabo poznajo. Knjižničarji ugotavljajo, da je največji problem v nezainteresiranosti študentov in njihovi preobremenjenosti s študijskimi obveznostmi. Poudarjajo tudi, da vedno samoiniciativno pomagajo študentom in da relativno dobro poznajo informacijske potrebe študentov. Možnost za izboljšanje odnosov med knjižničarji in študenti vidijo zlasti v večji promociji knjižnice. Sodelovanje s pedagoškimi delavci in fakulteto navajajo kot ustrezno, vendar pa ni nihče od intervjuvancev omenil kakršnega koli sodelovanja v pedagoškem procesu na fakulteti.

4 Zaključek

Naša pilotna raziskava je pokazala razmeroma velik razkorak med študenti in visokošolskimi knjižničarji. Obiskovanje visokošolske knjižnice je pri študentih v pretežni meri odvisno od navad obiskovanja knjižnice v predhodnih obdobjih šolanja. Ugotovili smo, da študenti nalog in vloge visokošolskih knjižničarjev ne dojemajo kot pomemben člen v izobraževalnem sistemu, saj jim njihovo delo pomeni le storitev, za katero ni potrebna visoka izobrazba in ne zajema posebnih kompetenc. Študentje knjižničarje tako premalo sprašujejo za nasvete, marsikje je razloge za to iskati tudi v slabih izkušnjah v komunikaciji s knjižničarji. Zaključujemo, da anketirani študenti večinoma vidijo visokošolske knjižničarje kot prijazne, komunikativne in ljubeznive osebe, ki pa se jim ne zdijo posebno pomembni za njihovo visokošolsko izobraževanje. Rezultati naše raziskave so zelo podobni rezultatom raziskave, ki jo je med študenti Univerze v Južnem Illinoisu izvedla J. Fagan (2002), ki je prav tako ugotovila, da študenti ne vidijo oziroma ne prepoznajo vloge knjižničarja v času njihovega študija.

Menimo pa, da je zelo pomembno dejstvo, da so visokošolski knjižničarji v Sloveniji, vsaj tisti, s katerimi smo izvedli intervju, izrazili zavedanje, da študenti ne poznajo dovolj njihovega dela. Pomembno se jim zdi, da knjižničarji aktivno promovirajo svoje storitve in knjižnico kot prostor znanja. Menijo tudi, da bi se morali knjižničarji aktivno vključevati v različne projekte in bolj tesno sodelovati s študentsko populacijo.

Za zmanjševanje razkoraka med visokošolskimi knjižničarji in študenti najdemo v strokovni literaturi različne nasvete in pristope. Avtorji predvsem poudarjajo, da morajo knjižnice žarišče svojega delovanja premakniti od zbirk na ljudi, torej na uporabnike. Robinson in Reid (2007, str. 421) recimo predlagata uporabo plakatov in gesel, npr. »Vseeno me vprašaj!«. Zlasti pomembno je stalno spremljanje in prepoznavanje značilnosti, potreb in pričakovanih študentov kot uporabnikov, ki obiskujejo knjižnico, ter povečana interakcija, skozi katero bi visokošolski knjižničarji lahko predstavili svoje strokovno znanje.

Visokošolski knjižničarji ne smejo več čakati, da bodo stanje spreminjali drugi, ampak morajo rešitve ponuditi tudi sami. V odnosu med visokošolskim knjižničarjem in študentom je pomemben element zaznavanje prepada, ki se vzpostavlja, in ugotavljanje razlogov zanj. Seveda tega ne morejo zmanjšati le s povečanjem interakcije s študenti v knjižnicah, četudi je ta zelo pomembna. Zanj ne sme nikoli, ob še tako veliki množici drugih nalog in opravil, zmanjkati časa. Pomembni so tudi drugi elementi, predvsem sodelovanje z visokošolskimi učitelji in drugimi zaposlenimi na univerzi. Poleg vsega naštetega pa je še mnogo elementov, ki v družbi določajo tudi sam položaj univerze, obliko in način študija, (ne)uspešnost Bolonjske reforme in podobno. Vse to so teme, ki se sicer

le posredno navezujejo na našo raziskavo, vendar so tako pomembne, da nanje ne smemo pozabiti.

Če bi spregovorili še o odnosu »visokošolski knjižničarji in visokošolski učitelji«, bi presegli namen tega besedila. Vendar bi bilo zanimivo preveriti, kakšno je poznavanje dela visokošolskih knjižničarjev pri teh uporabnikih knjižnice. A to je lahko spodbuda za novo raziskavo.

Navedeni viri

1. Agee, J. in Antrim, P. (2003). Stone buildings, cyberspace, and the library user. *New Library World*, 104 (1194/1195), 474-480.
2. Brown, G. A., Weingart, S., Johnson, J. R. J. in Dance, B. (2004). Librarians don't bite: assessing library orientation for freshmen. *Reference Services Review*, 32 (4), 394-403.
3. Church, G. M. (2002). In the eye of the beholder: how librarians have been viewed over time. V W. Arant in C. R. Benefield (Ur.), *The image and role of the librarian* (str. 5-24). New York: Haworth Information Press.
4. Fagan, J. (2002). Students perceptions of academic librarians. V W. Arant in C. R. Benefield (Ur.), *Image and role of the librarian* (str. 131-148). New York: Haworth Information Press.
5. Gatten, J. G. (2004). Student psychosocial and cognitive development: theory to practice in academic libraries. *Reference Services Review*, 32 (2), 157-163.
6. Harley, B., Dreger, M. in Knobloch, P. (2001). The postmodern condition: students, the Web and academic library service. *Reference Service Review*, 29 (1), 23-32.
7. Jerič, B. (2001). *Digitalna knjižnica kot pomoč študentu pri študiju*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
8. Kasperek, S. Johnson, A., Fotta, K. in Craig, F. (2007). Do a little dance: the impact on students when librarians get involved in extracurricular activities. *Journal of Academic Librarianship*, 33 (19), 118-126.
9. Kerec, B. (2002). Mlečna cesta znanja: med tradicijo in virtualnostjo tudi v prihodnosti. V M. Dolgan - Petrič (Ur.), *Razvoj visokošolskih knjižnic za univerzo 21. stoletja: zbornik referatov* (str. 55-67). Ljubljana: Centralna tehniška knjižnica.
10. Martell, C. (2000). The disembodied librarian in the digital age. Part 2. *College and Research Libraries*, 61 (2), 99-112. Pridobljeno 30. 3. 2010 s spletne strani: <http://crl.acrl.org/content/61/2/99.full.pdf+html>

11. Pernat, A. (2002). *Zadovoljstvo uporabnikov s storitvami Velike čitalnice Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
12. Petr, K. (2001). Academic library user survey: Faculty of Education Library in Osijek. *Knjižnica*, 45 (4), 67–82.
13. Robinson, C. M. in Reid, P. (2007). Do academic enquiry services scare students? *Reference Service Review*, 35 (3), 405–424.
14. Roccas, L. J. (2003). The new information professional – not your fathers library. *Jurnal of Education and Information Science*, 44 (2), 188–193.
15. Zabukovec, V. in Polič, M. (2002). Visokošolske knjižnice in zaznana kvaliteta komunikacije med bibliotekarji in uporabniki. V M. Dolgan - Petrič (Ur.), *Razvoj visokošolskih knjižnic za univerzo 21. stoletja: zbornik referatov* (str. 69-81). Ljubljana: Centralna tehniška knjižnica.

Mira Vidic je bibliotekarka v Knjižnici Medvode.
Naslov: Podblica 6, 4201 Zgornja Besnica
Naslov elektronske pošte: je_suis_mira@yahoo.com

Dr. Primož Južnič, izr. prof., je profesor na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.
Naslov: Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: primoz.juznic@ff.uni-lj.si